

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

רבי יצחק יוסף שליט"א

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

פרשת כי תשא תשפ"ד

העלון השבועי

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

עצמה של מנהיג

שקשה מאוד להבין מהיכן הכוחות העצומים לומר דברים אלו במצב כה מיוחד.

נאמר: 'וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת פָּנָיו ה' אֱלֹהָיו...' אומרת הגמרא: 'ויחל משה' - תניא, רבי אליעזר הגדול אומר: מלמד שעמד משה בתפלה לפני הקב"ה עד שאחותו אחילו. מאי אחילו? אמר רבי אלעזר: אש של עצמות. (ברכות לב.) הרי שמשה רבינו התפלל בכל כוחו עד שנעשה חולה הקרוב לסכנה.

יתרה מזו, משה רבינו אומר לקב"ה דבר עצום: 'וַעֲתָה אִם תִּשָּׂא חֲטָאתָם וְאִם אֵין מַחְנֵי נָא מִסְפָּרָה אֲשֶׁר פָּתַבְתָּ.' - הבה נתבונן מעט בדברי משה. הנה, רוב בני האדם כאשר היו מזהים את התמונה שלהם בעיתון, ולו בגודל הקטן ביותר, היו מרגישים שמחה גדולה בלבם: 'איזה יופי. עכשיו, כולם מכירים אותי ואת שמי'. כך גם היה הולך ומספר לכל קרוביו ומרעיו על הזכות שזיו פניו התפרסמו בכל אתר ואתר.

מעתה לפנינו מעשה כביר. משה רבינו אשר מחומש 'שמות' ועד חומש 'דברים' - שבחומש דברים הוא המדבר אל ישראל (אחר בדיקה נמצא כי גם בחומש דברים הינו מופיע חוץ מפרשיות עקב, שופטים, כי תצא, נצבים) אין פעם אחת שלא הוזכר שמו בתורה - לבד מפרשת תצווה. וכן התורה כולה נקראת על שמו: 'וְכָרוּ תִּזְכֹּרֶת מֹשֶׁה עֲבָדִי' (מלאכי ג כב). וכידוע ספר התנ"ך, הוא הספר המפורסם והיקר ביותר בעולם.

וכאן אחר כל הכבוד, משה רבינו עומד ואומר לקב"ה: 'אם אינך מוחל להם - מחוק את שמי מהספר!'. - פלא פלאים, כיצד בן אנוש יכול להגיע למצב כזה, להיות מסוגל לוותר ולהפסיד מעצמו בשביל הזולת - בשביל כלל עם ישראל? אחר ההתבוננות, נוכל לומר כי התשובה נפלאה ביותר.

מי לא מכיר את הכלל הגדול בתורה שאמר ר' עקיבא. והוא: 'ואהבת לרעך - כמוך' דהיינו לאהוב את הזולת כמו שאני אוהב את עצמי. בפרשה נוכל לראות עד כמה כלל זה גדול הוא, ונוכל לחדש תוספת הבנה לביאור כלל זה.

השווה את עיניו בפסוקים שבפרשה, יוכל לזהות מהרה את עצמתו הגדולה של מנהיג עם ישראל - משה רבינו. הנה, אחר מעשה העגל בא הקב"ה אל משה והציע בפניו הצעה מפתה ביותר: 'וַעֲתָה הִנֵּיחָה לִי וַיָּחַר אִפִּי בָהֶם וְאֶכְלֶם וְאֶעֱשֶׂה אוֹתָךְ לְגוֹי גָּדוֹל...' - איזה פרגון, איזו מחמאה... הקב"ה בורא העולם אומר למשה: 'תניח לי ואחליף את העם הזה ואעשה אותך לגוי גדול, הזרע שלך, הבנים שלך הם ימשיכו להיות בני חביבי'.

נו, מה יהודי יכול לבקש יותר מזה?... כל יהודי חולם שבנו יהיה גדול הדור, ואף משווע לזכות לחלק בתורה הקדושה, אם לא משהו גדול, אזי לפחות משהו קטן, חלק כל שהוא מזכרת לדורות עולם בשושלת היהדות. והנה, משה רבינו לפניו הגיעה הצעה מיוחדת במינה, המקסימום שיכול יהודי לחלום עליו - להיות השורש והגרעין של עם ה'.

נדגיש. הצעה זו אינה נאמרה בעלמא. אלא הקב"ה - הוא בכבודו מציעה בפניו. נו, מי הוא זה שיכול לסתור את דבר ה'? אם הקב"ה אומר שעם ישראל הנוכחים אינם ראויים לקיום, מי הוא שיבוא ויחלוק על כך?...

אדם רגיל מן השורה היה משיב על אתר: 'נעשה ונשמע! בהחלט, הרי הם חטאו לפניך עם כל הכאב הגדול, אין מן הראוי שימשיכו להיות עמך. ואם אתה רוצה שממני יצאו הראויים להיות עמך, הנני מסכים ברצון'.

אלא שמשה רבינו נוהג אחרת לחלוטין. משה רבינו אומר דברים

המשך בעמ' 3

להקדשת העלון לברכה הצלחה
ורפואה ולעילוי נשמת יקיריכם

היכנסו לאתר כתר תורה ketertora.co.il
ולחצו על הלינק לתרומה. וכתבו בקשתכם

לשאלות בהלכה חייגו

02-5408030

משעות הבוקר ועד 12:00 בלילה

שאלה

האם יש חיוב והאם מועיל לנכד שיאמר קדיש על זקנו או זקנתו? והאם מותר לו לומר הקדיש בחיי אביו ואמו?

תשובה

לכבוד ידידי וחביבי אוהב תורה ולומדיה הרב גסי קורל הי"ו, עיר קווינס, ניו יורק.

אודות מה ששמעת בשיעור מאת הרב מ.מ. שליט"א בענין חשיבות ומצוות אמירת הקדיש על ידי הנכד ובאת לשאול האם יש רשות לומר הקדיש בחיי אביו ואמו, הנני להשיב.

ראשית יש לדון אם מהני אמירת הקדיש לנכד על זקנו ומועיל לנחת רוח לנפטר

והנה הפתחי תשובה יו"ד סימן שעו ס"ק ז' הביא בשם שו"ת קרית חנה (למוהר"ר גרשון קובלענין זצ"ל) סימן לה' בשם הגאון בעל כנסת יחזקאל שדעתו דאין שום עילוי נשמה בשבעה או בשלשים ויא"צ לבן הבן וכל שכן לבן הבת ע"ש.

אולם מרן הרב עובדיה זצ"ל בחזון עבדיה (אבלות א' עמוד שנו' ואילך) כתב דחיוב אמירת הקדיש הוא לא רק על הבן אלא מצוה זו נוהגת גם על בן הבן דבני בנים הרי הם כבנים, ובפרט לפמ"ש"כ הרמ"א (שו"ת הרמ"א סימן קיח) שבן הבן חייב בכבוד זקנו אביו וכיון שחובת הקדיש על אביו ואמו היא משום מצוה כיבוד אב ואם, כן יש מצוה לומר קדיש על זקנו משום שחייב בכבודו גם כן.

והביא עוד להכנה"ג סימן תג' שכתב: ונוהגים לומר קדיש על זקנו או זקנתו, וכן הנהגתי את בני הי"ו לומר קדיש על זקנתו בחיי אביו ואמו, כי לא נחש ביעקב ע"כ. ומדברי מרן הנ"ל ובפרט לדברי הכנה"ג משמע שיש חיוב גמור לומר הקדיש ואפילו בחיי אביו ואמו כמפורש בלשון הרב שהביא להכנה"ג.

אולם עיינתי בדברי הכנה"ג עצמו שכתב וזה לשונו בדיוק: וגדולה מזו נוהגים לומר קדיש על זקנו אבי אמו, שלא עזב בנים זכרים בחיי אביו ואמו, וכן הנהגתי לבני לומר קדיש לזקנתו בחיי אביו ואמו, כי לא נחש ביעקב ע"כ. וראיתי ביביע אומר חלק ג' סימן כו אות ג' שהביאו בלשונו המדוקדק.

הרי לנו מפורש שלא הורה לבנו לומר קדיש אלא באופן שזקנו מצד אמו לא הניח בנים זכרים אחריו, ורק בכה"ג שאין מי שיאמר קדיש אחריו, הורה לנכד שיאמר הקדיש אפילו בחיי אביו ואמו, אבל לעולם באופן שהסבא הניח אחריו בנים יש להורות שהם יאמרו הקדיש ולא הנכדים.

והנה ראיתי ביביע אומר הנ"ל שדן באורך על הבן אם רשאי לומר קדיש על אמו שנפטרה ואביו מקפיד מפני שחושש לחייו כדעת ההמון, (דווקא באופן שניכרים הדברים שמקפיד מפני שחושש לחייו אבל אם אביו מצווהו כן מפני כעסו על אמו, אין לשמוע לו. כך כתב מרן בסוף התשובה בתשובתו להראש"ל בן ציון מאיר חי עוזיאל)

והביא מחלוקת ראשונים בזה וכתב לדון בחיוב אמירת הקדיש אם הוא כחובה גמורה וככל מצווה של דבריהם או לא,

המשך בעמ' 3

פתיחת עסק עצמאי וגניבת לקוחות

ראובן העסיק את שרה במשרדו משרד של הנהלת חשבונות במשך שלוש שנים, וכעת שרה לאחר שצברה נסיון מקוועי רב החליטה שהיא רוצה רוצה לעזוב ולפתוח משרד עצמאי, שרה העלתה מס' שאלות: האם יש כאן סודות מקצועיים? ושאלה שניה היא "גונבת לקוחות"? שהרי לשרה יש את כל הטלפונים של הלקוחות הקבועים של המשרד שטיפלה בהם בשנים האחרונות, ואם היא תאמר להם שהיא פותחת משרד עצמאי סביר להניח שיהיו לקוחות כאלו ואחרים שיעברו למשרד שלה, ומשכך, ינזק משרדו של ראובן באופן משמעותי.

תשובה: אסור לה לקחת את רשימת הלקוחות. אלא עליה לעבוד על פרסום במקומות שיש רגילות לפרסם ואם יבואו אליה לקוחות כאלו ואחרים אין עליה שום תלונה.

(א) לגבי השאלה האם אם יש כאן סודות מקצועיים תשובתי היא שלא נראה לי שיש במקצוע זה כ"כ סודות, לדעתי יש כאן יותר הכרת הפרקטיקה המעשית של ניהול חשבונות וכדו'. האמנם אם באמת ישנם סודות מקצועיים כאלו ואחרים אסור לה לקחת את הסודות המקצועיים כמוכאב בשו"ת שבט הלוי (ח"ד סימן רכ) וז"ל: "ופשוט אצלי שפועל שעובד במקום שעובדים בדברים סודיים או שמשתמשים במכשירים שהן עדיין בגדר סוד או אפי' פעולה שהיא המצאה של בעל העבודה, שאסור לו לפועל להעתיק לעצמו או לאחרים ובגדר של גזל הוא מן הדין, גם אם לא עשו תקנה מיוחדת לזה כיון שהם דברים שסתמא מקפידין מאוד על גילויים". וכן ראיתי שכתב בספר בערך ש"י (טבאק, חו"מ סימן כפג סעיף א) שוב ככל הידוע לי לא אמור להיות במשרד כזה "סוד מקצועי".

(ב) ולגבי גניבת לקוחות כאן נראה שיש בזה בעיה, שכן, יש לאותה עובדת קשרים עסקיים עם לקוחות שמכירים את עבודתה, וכן יש לה את דרכי ההתקשרות לאותם לקוחות כגון: טלפונים, וכתובות מייל וכדו' של אותם הלקוחות בהם היא טיפלה בשנים האחרונות, וסביר להניח שאם היא תפנה אליהם ותודיע להם שהיא פותחת משרד עצמאי חלק מהלקוחות יעברו אליה ובכך יגרם נזק למשרד אשר העסיק אותה ועמל רבות בכדי להביא לקוחות, וודאי שעל כך ניתן לומר משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו (משלי יז, יג) וראיתי בשו"ת מנחת יצחק (וויס, ח"ב, סי' צד) אשר כתב על איש כזה שהוא אוכל לחמו ואשר שם מבטחו בו ויודע כל מסתוריו יגדל עליו עקב וזה נחשב כאלו נוטל את נפשו כיון דפסיק לחיותא בכה"ג עיין שם.

(ג) זאת ועוד ראיתי בשו"ת מנחת יצחק (וויס, ח"ג סי' קכז) שאומר שלקחת רשימת הלקוחות מהמשרד בו היא עבדה הוא איסור, מהטעם הפשוט כיוון שהרשימה היא חלק מהרכוש של החברה ו/או המשרד בו היא עבדה. לכן פשוט הדבר שמנהלת חשבון כזאת אינה יכולה לקחת עמה את רשימת הלקוחות אשר עמם הייתה בקשר, יצויין ויודגש שיש הטוענים דהוי כדון יד פועל כיד בעל הבית בבא מציצא (י). היינו שהמשרד בו עבדה שילם לה כסף בכדי ליצור רשימה זו וזהו קניינו של המשרד בו היא עובדת כעת (ועיין עוד בזה בנתיבות המשפט קפח ביאורים סק"א) וחוז' מזה נראה דניתן לחזק את דברינו מהמוכאב בשו"ת הרשב"א (ח"ג, סי' פג) שאסור לשכנע לקוחות שהגיעו לחנות אחת לצאת ולעבור לחנות אחרת שמתחרה בה. והוא הדין בדברינו דלא יכולה מנהלת החשבונות לפתוח משרד פרטי ולקחת ולשכנע לקוחות לעבור אליה שכן הם כבר נמצאים במשרד המעביד הראשון שלה.

אשר על כן אסור לה לגנוב לקוחות מהמשרד אלא עליה לעשות פרסום וע"כ כך יבואו אליה לקוחות.

כל זה כתבתי לפי קוצ"ד, וצוי"מ וימ"ן, עבד לאל עליון, אני יגאל אלון

המשן מע' 1 - מאמר השבוע - הרב אברהם רחמים

קוראים יקרים שימו לב לנאמר: משה רבינו לא התפלל על 'עם ישראל' - אלא הוא התפלל ובקש רחמים על עצמו בלבד, נקודה!

ביאור הדברים כך: לעינינו נראה כי משה היה מנהיג - ועם ישראל היו העם ההולך לפי דבריו. אבל האמת, בהחלט אינה כך. אלא משה ועם ישראל היו אחד. ה'דם' שזרם לעם ישראל בוורידים, היה זה הדם שזרם בגופו של משה רבינו. כל זאת, לרוב הנתינה הגדולה של משה רבינו לכלל עם ישראל, משה הצליח להרגיש את כלל עם ישראל, כחלק ממנו ממש. הרגיש כל אחד ואחד מעם ישראל כעצמו ובשרו. רק בשל כך, הצליח למסור את כל נפשו וכל מאודו על ישראל כמה וכמה פעמים.

דבר דומה. הגמרא בברכות (לא). מספרת על שמואל הנביא שהורה הלכה בפני עלי קרא עלי לחנה ואמר לה שכל המורה הוראה בפני רבו חייב מיתה, על כן שמואל צריך למות ואל לך לדאוג מה יהיה עלייך שאני אתפלל ויהיה לך נער צדיק מזה.

חנה שמעה זאת דחתה את ההצעה על הסף - לא הסכימה כלל. אמרה לו: 'אל הנער הזה התפללתי!' - הזה ולא אחר! הבה נתבונן, מדוע חנה התעקשה דווקא ששמואל ישאר חי. הנה, אם הנביא אומר לה שיהיה לה בן צדיק יותר משמואל שיש לה עתה, אם כן, הרווח מובטח ומה יש לה להפסיד הרווח כולו שלה?

אלא התשובה פשוטה. חנה אומרת לעלי, הנער הזה השקעתי בו, התאמצתי בו בתפילות, איני רוצה נער אחר, אני רוצה את הנער הזה! בו נתתי את כל כוחתי. הרי לנו שמחמת התפילות שחנה התפללה אל שמואל, נפשה נקשרה בו, והוא כאחד מאבריה, אין זה משנה אם יגיע לה נער חכם יותר, היא רוצה דווקא אותו. כך היה אצל משה רבינו, משה רבינו מחובר אל עם ישראל בכל כוחותיו על כן היה מסוגל למסור נפשו עליהם, גם אם הובטח לו רווח אישי! מעתה נבין, שכאשר הקב"ה ביקש לכלותם, הרי שביקש להשמיד חלק מעצמותו של משה.

בשל כך, משה רבינו לא התפתה להצעה כלל, בשבילו הצעה זו לא הייתה מפתה מאומה. משה הרגיש שאין הבדל בין זרעו היוצא אחריו, לבין עם ישראל העומדים מולו עכשיו. משום כך, כאשר הקב"ה ביקש לכלותם עמד בתפילה עד שנעשה חולה, בדיוק כמו אילו נגזרה עליו עצמו גזירת מוות. רק בשל כך הצליח לומר את הדברים העצומים שאמר לפני הקב"ה בלב שלם ונפש חפצה.

מכאן נלמד עד היכן יכולה להגיע אהבת ישראל זה לזה - נאמר בתורה: 'וְאַהֲבַת לְרֵעֶךָ כָּמוֹךָ' - ההבנה המצויה - 'אהוב את הזולת - כמו שאתה אוהב את עצמך'. ההבנה העמוקה יותר של הציווי - תצליח לעשות את הזולת כחלק ממך ממש, או אז 'ואהבת לרעך - כמוך', כאשר תאהב את הזולת, אתה תרגיש שאתה אוהב את עצמך ממש.

ה' יזכנו לאהוב כל אחד ואחד מישראל כאהבת עצמנו - אמן!

המשן מע' 2 - נשאלו בקו - הרב אלון בן שבת

ודעת מהרש"ל בים של שלמה (פ"ק דקידושין סימן סג) שכתב שמואחר שנהגו מאבותינו הקדושים לומר קדיש יתום, והוא זכות ונחת רוח לשוכני עפר, כידוע ממעשה דרבי עקיבא, הוי כאילו אמר לו אביו שלא יעשה דבר מדברי סופרים וכו' ע"ש. ולכן יש לומר הקדיש לדעתו אפילו בחיי אביו ואפילו שמקפיד.

אולם מרן חיד"א בברכי יוסף יו"ד סימן רמ ס"ק ח' הביא דברי מהרש"ל וכתב עליו דיש לפקפק בזה אם אמירת קדיש נחשבת כמצוה של דבריהם, כיון שאינו אלא מנהג בעלמא. ואף כי יסודתו בהררי קדש מדרשי חז"ל יש לדון שאינו בסוג מצוה של דבריהם. ולפי זה כתב שכיון שיש צער לאביו באמירת הקדיש יש לחוש לאביו ולא לומר הקדיש, והסכים לזה מרן ביביע אומר באות ג' דחששו של האב הוא אמתלא נכונה כי הן רבים עתה עם הארץ החוששים להסתכן ע"י זה.

לפי זה כל שכן בנכד שלא יאמר קדיש על זקנו בחיי אביו ואמו באופן שהם מקפידים, שהרי אפילו על אמו לא יאמר בחיי אביו כשמקפיד.

אלא שיש לדון כשרוצה לומר קדיש בסתם ואין יודע אם הם מקפידים או לא כי לא שאל אותם על זה, ואין לו ידיעה ברורה, האם יש לחוש דמסתמא הם מקפידים או לא?

והנה הפתחי תשובה סימן שעו ס"ק ד' כתב בשם שו"ת אבן השהם דאם שניהם חיים לא יאמר קדיש וזה דווקא קדיש יתום, אבל קדיש דרבנן יכול לומר ע"ש. וביביע אומר הנ"ל הביא מספר אורח נאמן שרצה לדייק מהפתי"ש שאפילו אביו ואמו אין מקפידים לא יאמר קדיש, וזה לכאורה היפך מש"כ הרמ"א אורח חיים סימן קל"ב דאם אינם מקפידים רשאי לומר הקדיש ונשאר בצ"ע. וכתב ע"ז מרן: ולא קשה מידי דאף אבן השהם במקפידים מיירי, ואפילו בסתם לגבי קדיש יתום סתמא דמלתא מקפידים.

וכתב עוד מרן בתשובתו להרב עוזיאל וזה לשונו: במקומותינו שנהגו להימנע מלומר קדיש כשיש הורים, האומר קדיש גורם פתחון פה לרעה על הוריו, וברית כרותה לשפתיים ע"ש הרי לנו חילוק בין קידש יתום דבסתמא הם מקפידים, לבין קדיש דרבנן דבסתמא אין מקפידין.

לכן למסקנה: המנהג הפשוט שאין הנכד אומר קדיש על זקנו בחיי הוריו כלל ואפילו אינם מקפידים, וכל שכן אם מקפידים שאינו רשאי לומר הקדיש,

ואם זקנו לא הניח בנים כי אם בנות, נכון להורות שיאמר קדיש, (ראה ילקוט יוסף דיני אבלות שנקט לשון: נכון, ולא חיוב) ובלבד שאביו אינו מקפיד וחובה עליו לברר זאת, כיון דבסתמא מקפידים.

אבל רשאי הנכד לומר קדיש דרבנן (ועדיין אין להנהיג כן נגד המנהג אע"פ שרשאי) ובלבד שאין מקפידים ובסתמא בקדיש דרבנן אין מקפידים.

בברכה

אלון בן שבת

מטרות העמידה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

בית ההוראה
קו ההלכה

כתר תורה

efrat 052-7164398

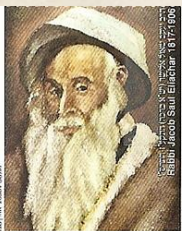
**רבני הקו נותנים מענה
לכל חלקי הארץ
ואזור בנימין בפרט**

**בית ההוראה נותן
מענה הלכתי ויעוץ רפואי
בדיני טהרת המשפחה**

על פי פסקי מרן הגאון
רבינו **עובדיה יוסף** זצ"ל
ובנו ממשיך דרכו הראשון
לציון הרב **יצחק יוסף** שליט"א

**ברכה
קו ההלכה כתב תורה**

חייגו במשך כל שעות היום
02-5408030

רבי יעקב שאל אלישר
1875-1909
ישראל 1.50

שור המאה ה-19

הרב יוסף חיים בן שבת

הרב יעקב שאל אלישר

הרב יעקב שאל אלישר, מכונה; ה"ש"א ברכה #/ נולד בשנת תקע"ז (1817). בהיותו בן שש שנים ועשרה חודשים, נתייתם מאביו, וכעבור ארבע שנים נישאה אמו לרב בנימין מרדכי נבון. כבר מגיל צעיר החל להתערות בחברת מנהיגי ירושלים וחכמיה. בשנת תרי"ג (1853) הוסמך מטעם רבני ירושלים לשמש דיין ומורה הוראה, ומאז שימש בקביעות דיין באחד מארבעת בתי הדין הספרדיים בירושלים.

דמותו של הרב אלישר שידרה הדרת פנים וכבוד רב, שכן היה גבה קומה, זקנו מגודל ועשוי בהידור, אדרתו ארוכה, וטורבן לראשו (טורבן הוא צעיף או פיסת בד ארוכה הנכרכת סביב הראש כמקובל ונפוץ באיסלאם) כל אלה היו מבליטים עוד יותר את קומתו. דמותו הייתה מוכרת ומקובלת מאוד בירושלים, ובסך הכול חיבר עשרה ספרים בתחומי הדרוש וההלכה. (שמחה לא"י. אי"ש אמונים. מעשה אי"ש. דרך אי"ש. ישא אי"ש. דברי אי"ש. עולת אי"ש. שאל האי"ש ופני חמ"א. כבוד לא"י. פני אי"ש ועוד) בדרשותיו ידע למשוך את לב שומעיו בעברית, בלדינו, ואפילו באיטלקית. (ראיתי אומרים שהרב ידע לאדינו, עברית, ערבית, טורקית, איטלקית, פרסית ויונית) שמעו כפוסק חריף ובקי יצא למרחקים, והוא הוצף בשאלות בענייני דת והלכה מכל רחבי העולם היהודי.

ואביא כמה דוגמאות לאומץ לבו של הרב בפסיקותיו בענייני אותה תקופה.

א. היתר מכירה. בשנת תרמ"ט, נעשה לראשונה היתר מכירה. תמכו בהיתר זה גאוני עולם, הלא המה: הגאון רבי יוסף קארו, רבי יהושע מקוטנא, המהרי"ל דיסקין, האדרי"ת, רבה של יפו ורבי נפתלי הרץ, האדמו"ר מסוכצ'וב, רבי שמואל מוהליבר, רבי יוסף ענגיל והרב קוק. והראשון לציון הרב יעקב שאל אלישר, אותם גאונים בדקו ותירצו את כל הקושיות על היתר המכירה. וגם הרב אלישר לאחר שהפך בצדדיה ההלכתיים של הסוגיה הסבוכה, העלה נימוקים מקוריים להיתר, על בסיס המציאות הקרקעית הייחודית בארץ בתקופת הפולמוס. כי על פי חוקי האימפריה העות'מאנית הייתה שייכת אדמת ארץ ישראל לאוצר השלטון הטורקי, השלטונות היו בעלי הקרקע והמתישבים חכרו אותה מידיהם וחויבו בהעלאת מס שנתי לסולטאן. המתישבים לא היו אפוא בעלי הקרקע כי אם שכירי הסולטאן, ועל כן טען הרב שמצוות השמיטה לא חלה עליהם. קביעה זו הביאה אותו להציע שני פתרונות מעשיים ומקבילים:

הצעתו הראשונה הייתה שכל מושבה תקצה חלקת אדמה של דונם, שבו תיאסר כליל עבודה בשמיטה, על מנת ש"לא תישכח תורת שביעית מישראל". הצעתו השנייה הייתה לרשום את הבעלות על הקרקעות על שם נוכרי מהימן, ולמכור לו את כל השדה למשך שנה אחת. היתר "המכירה לגוי" לקראת שנת השמיטה, שאפשר למתישבים להמשיך ולעבד את אדמותיהם, התבסס אפוא אף הוא על פסק ההלכה של הרב אלישר.

ב. אופיו של החינוך בירושלים. גישתה של חלק מהעדה הספרדית הייתה מתונה בהרבה מזו של האשכנזים. הם לא שללו על הסף את הרחבת מערכת החינוך המסורתית על פי רוח הזמן, אם לא עמדה בסתירה לעקרונות הדת. בשנת תרל"ז (1877) פרסם הרב אלישר מכתב פומבי בעיתון "שערי ציון" שבו הוא מבקר בחריפות את כניעת המוסדות האשכנזיים לדרישות החוגים הקנאים שלא ללמד ערבית. הרב אלישר הזכיר כי גדולי תורה רבים חיברו ספרים בערבית (ביניהם הרמב"ם ורס"ג ועוד) וכי ניסיון ההוראה של הערבית בבית הספר מראה כי אלה שלמדו את השפה הפיקו ממנה תועלת בלא שהדבר פגם בנאמנותם לדת ישראל.

הלך לעולמו ב-כ"ה תמוז ה'תרס"ו, ונקבר בחלקת הרבנים שבהר הזיתים, לצד אביו (החורג) ובסמוך לחלקת משפחת אלישר. לאחר פטירתו הקים בנו הרב נסים אלישר את שכונת גבעת שאל שבירושלים על שמו. כמו כן, על שמו רחוב בשכונת הבוכרים בירושלים, רחוב יש"א ברכה.